

Handlingsplan mot fattigdom

2016-2019

Sola kommune

Innhold

1. Innledning	3
1.1. Bakgrunn	3
1.2. Avgrensing	3
2. Evaluering av forrige plan	4
3. Statlige og lokale føringer	5
3.1. Statlige føringer	5
3.2. Lokale føringer	6
4. Fattigdom	9
4.1. Definisjon	9
4.2. Hva vil det si å være fattig i Norge?	9
4.3. Fattigdom i Norge	11
4.4. Fattigdom i Sola	12
5. Strategier/mål – Hva vil vi?	18
6. Tiltak	21
6.1. Oversikt over tiltak innunder ordinær drift	21
6.2. Oversikt over tiltak som foreslås videreført fra sist handlingsplan	23
6.3. Oversikt over forslag til nye tiltak	23
Vedlegg	28
Kilder	29

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

Sola kommune vedtok sin første handlingsplan for å bekjempe fattigdom i 2012 for planperioden 2012-2015. Denne nye reviderte planen bygger på de erfaringene som en har hatt med de ulike tiltakene som ble iverksatt i forrige plan, og foreslår nye tiltak i neste planperiode.

Planen gir oppdaterte tall på fattigdom i Norge, Rogaland og Sola kommune. Det er videre beskrevet det vi vet om hvilke sammenhenger det er mellom fattigdom og helse, og på hvilken måte barn blir rammet av fattigdom. De tiltakene som foreslås er delt inn i tiltak som inngår i ordinær drift, og nye tiltak fordelt på fire strategier. De fire strategiene skal ha som overordnet mål å redusere antallet fattige i Sola kommune. Strategiene er:

1. Få flere folk i arbeid
2. Sikring av rimelig inntekt
3. Øke gjennomføringen i videregående skole
4. Sosial inkludering av barn og unge

1.2. Avgrensing

Handlingsplan mot fattigdom 2012-2015 var en plan som i sin helhet gikk inn med tiltak rettet mot barn/ungdom og barnefamilier. I rulleringen av handlingsplanen vil en fortsatt avgrense tiltakene til samme målgruppe. Det er fra et forebyggingsperspektiv og i tråd med statlige signaler. Ved kommende rulleringer kan andre målgrupper bli prioritert.

2. Evaluering av forrige plan

I handlingsplanen for 2012-2015 ble det etablert en ny tilskuddsordning; *Fritids- og aktivitetstilskudd*. Her har familier kunnet søke til NAV om tilskudd til kontingenter, utstyr, organiserte skole-/feriereiser, turneringer og leirer. Frivillige organisasjoner har kunnet søke om refusjon av manglende egenandel innenfor de samme områdene. Disse søknadene er blitt saksbehandlet av Virksomhet Fritid. Denne tilskuddsordningen har fått svært god mottakelse. Frivillige organisasjoner melder om at de kan være rausere overfor familier som sliter økonomisk. I 2015 ble vel 50 % av midlene tildelt frivillige organisasjoner, resten gikk til NAV sine individuelle søknader på støtte til fritidsaktiviteter.

Forsøket med å etablere en utstyrspool viste seg å være ressurskrevende å administrere. En styrket tilskuddspost på Fritids- og aktivitetstilskudd vil bedre kunne fange opp behovet for utstyr.

I tillegg er det fokus på gruppeaktivitet for målgruppene arbeidsledige, sykemeldte og sosialhjelpsmottakere. Hovedfokus i gruppeaktivitetene er jobbsøking, god CV-kvalitet og kunnskap om arbeidsmarkedet.

Det ble i løpet av 2015 iverksatt tiltak for å styrke opprettelse av flere arbeidstreningsplasser i både kommunal og private virksomheter. Vi ser at dette har vært svært vellykket, og NAV vil fortsette å jobbe aktivt med dette.

3. Statlige og lokale føringer

3.1. Statlige føringer

Regjeringens strategi for barn som lever i fattigdom

I Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets strategi, *Barn som lever i fattigdom* (2015-2017), er det opplistet til sammen 64 ulike tiltak fordelt med hovedansvar på de ulike departementene.

Regjeringens mål med tiltakene er å skape muligheter for alle. Det sosiale sikkerhetsnettet skal styrkes, slik at flere inkluderes og løftes ut av fattigdom.

Regjeringen vil sikre gode tiltak for å forebygge fattigdom, og for å gi flere mulighet til å komme ut av fattigdommen.

Det viktigste virkemiddelet for å motvirke fattigdom, både på kort og lang sikt, er å sørge for at flest mulig er i arbeid. Regjeringen vil derfor senke terskelen for å komme inn i arbeidslivet, ved å styrke de arbeidsrettede tiltakene.

Det må videre sikres gode oppvekstvilkår for barn og unge. Det skal satses på familiene gjennom familierådgivning, bostøtteordninger og yrkesrettede tiltak mot særlig utsatte foreldre.

Det skal satses på å forebygge at barn og unge som vokser opp i fattige familier ikke utsettes for større risiko for å utvikle helseplager. Det skal derfor gis et bedret helsetilbud til barn og unge.

Utdanning er et viktig satsingsområde for å komme ut av fattigdom. Det skal derfor satses på å videreutvikle barnehage og skole, slik at alle i praksis gis de samme mulighetene, både faglig og sosialt. Ett tiltak er å redusere barnehageprisen for familier med lav inntekt. Tiltakene som foreslås innenfor området utdanning skal bidra til å forebygge at fattigdom går i arv.

Fattige barn skal også i større grad inkluderes i den uformelle læringen og gleden i de sosiale fellesskapene som finner sted i organisasjoner og på idretten og i kultur- og fritidsarenaer.

Statlige handlingsplaner

- *Handlingsplan mot fattigdom*
- *Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen og mål for inkludering*
- *NOU 2011:15 Rom for alle*
- *Barn som lever i fattigdom (Regjeringens strategi (2015- 2017))*

3.2. Lokale føringer

Kommuneplanen 2015-2026

Sola kommunes visjon er *Ansvar for hverandre*. Å ta ansvar for hverandre handler om å legge til rette for at alle kan leve et godt liv. Det handler også om å ta vare på hverandre, om å bry seg, og om å dele. Samtidig har hver enkelt et selvstendig ansvar for sitt liv og sine medmennesker.

Sola kommune har identifisert fem satsingsområder for perioden:

1. Helsefremmende lokalsamfunn med ansvar for hverandre
2. God oppvekst for alle
3. Helhetlig lokalsamfunnsutvikling – Sola i regionen
4. Bærekraftig økonomi
5. Innovativ organisasjonsutvikling

I kommuneplanens samfunnsdel er økt mestringsopplevelse og kontroll over eget liv trukket frem som viktige faktorer for god livskvalitet. I tillegg skal barnehager og skoler bygges og drives slik at alle barn opplever mestring og utvikling, og får tro på at de kan bidra i samfunnet.

I kommuneplanen er en av fremtidens utfordringer knyttet til endret befolkningssammensetning, herunder et større antall med innvandrerbakgrunn. Det trekkes frem at kommunen skal arbeide aktivt med integrering gjennom opplæring, arbeidstiltak, botilbud, tilbud innen ungdoms- og idrettsarbeid og tiltak spesielt rettet mot å bedre de generelle livsvilkårene. For å gi alle unge like muligheter for å utvikle seg, vil kommunen jobbe målbevisst med å inkludere alle grupper i det ordinære kultur- og fritidstilbudet.

Samtidig er trygge hjem og stabile familieforhold bærebjelken i arbeidet med å skape gode oppvekst vilkår for barn og unge i Sola kommune. Det er derfor nødvendig å styrke den tverrfaglige og tverretatlige samhandlingen med et målrettet og systematisk arbeid. Dette bør tas med i statusrapportering på handlingsplanen.

Folkehelse i Sola – En oversiktsrapport om folkehelseutfordringer i kommunen 2013-16

I kommunestyrets møte 14.03.13. ble rapporten *Folkehelse i Sola – En oversiktsrapport om folkehelseutfordringer i kommunen 2013-2016* lagt frem. Vedtaket ble at rapporten skal «legges til grunn for kommunal planlegging». Oversiktsrapporten rulleres i forbindelse med behandlingen av kommunal planstrategi på nyåret 2016.

Levekårsundersøkelsen 2013

Levekårsundersøkelsen som ble gjennomført i 2013 viser at alle sonene domineres av mennesker uten levekårsutfordringer, men viser en spredt fordeling av soner med en liten opphopning av flere levekårsutfordringer enn andre:

Joa og Kolnes/Tjora kommer mest gunstig ut. Disse sonene har felles at de har en lav andel som mottar sosialhjelp og overgangsstønad, lav andel innvandrere og høy andel barn. De har også en forholdsvis lav andel unge voksne. Begge områdene preges av store eneboliger.

Snøde, Solakrossen og Tjelta kommer minst gunstig ut. Felles for Snøde og Solakrossen er at de har en høy andel blokkbebyggelse, og relativt høy andel personer som har ulike levekårsutfordringer i form av å motta sosialhjelp og/eller barnevernstjenester. Innvandrерandelen i områdene er også relativt høy. Tjelta skiller seg noe ut fra resten av kommunen ved å ha forholdsvis lav score på medianinntekt, og lav score på andel med høy utdanning. Tjelta har som Solakrossen og Snøde en høy andel blokkbebyggelse.

Tjelta har Solas laveste score på økonomisk ulikhet, i tillegg til laveste inntektsforskjeller. Grannes har den høyeste økonomiske ulikheten, med Storevarden like bak.

Saken ble fremmet i kommunestyret 30.01.14. og fikk følgende vedtak:

Punkt 1-3 enstemmig i samsvar med formannskapets innstilling.

Nytt punkt 4 med 23 stemmer etter forslag fremmet av Anja. B. Endresen:

1. *Den første levekårsundersøkelsen i Sola tas til orientering.*
2. *Levekårsundersøkelsen skal legges til grunn i kommunal planlegging.*
3. *Sola kommune gjennomfører en levekårsundersøkelse hvert 4. år.*
4. *Sola kommune bes vurdere soneinndelingene før neste levekårsundersøkelse.*

Aktivitetsplikt for personer som mottar sosialhjelp

Kommunestyret i Sola vedtok 13.12.2012 aktivitetsplikt for unge under 25 år i Sola kommune, etter forslag fra Sola Høyre:

Kommunestyrets vedtak i samsvar med innstilling fra Utvalg for levekår

Punkts 1, 2 og 4 med 33 mot 8 stemmer

Punkt 3 enstemmig:

1. *«Arbeid for sosialhjelp» innføres i Sola kommune fra 01.01.2013. Det settes vilkår om aktivitetsplikt for passive mottakere av sosialhjelp etter en individuell vurdering.*
2. *Ordningen gjelder for personer i alderen 18-24 år.*
3. *Ordningen forutsetter at aktuelle enheter i kommunen stiller hospiteringsplasser til disposisjon etter nærmere avklaring med NAV. Kostnader ved veiledning og oppfølging på arbeidsplassene utredes av rådmannen og innarbeides i første tertialrapport.*
4. *Dersom aktivitetsplikten brytes, vil det bli trekk i sosialhjelp etter en individuell vurdering.*

Interpellasjon om barnefattigdom

Sola Venstre tok i februar 2015 opp temaet barnefattigdom i Sola gjennom en interpellasjon til kommunestyret. Forslaget lød som følger: «Rådmannen bes utarbeide en lokal handlingsplan med mål om å løfte barn ut av fattigdom». Forslaget falt, under henvisning til at Handlingsplan mot fattigdom 2012-2015 etter planen skulle rulleres i løpet av 2015.

Relaterte planer

- Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2012-2015
- Plan for psykisk helsearbeid 2013-2016
- Boligsosial handlingsplan 2013-2016
- Boligpolitisk handlingsplan 2015-2026
- Plan for idrett og fysisk aktivitet 2014-2024
- Kommunedelplan for kultur 2015-2025

4. Fattigdom

4.1. Definisjon

I Europa beskrives gjerne fattigdom som mangel på materielle goder i forhold til en valgt referansegruppe. Fattig er den som opplever eller oppfatter å mangle det de fleste andre har.

Vi har mange antakelser om hvordan de fattige har det. Det dreier seg ikke bare om å ha lite penger. Det er like gjerne de mulige følgene av lav inntekt som er problemet. Folk med lav inntekt kan få problemer med å skaffe seg/ opprettholde en materiell levestandard som står i et rimelig forhold til det som er vanlig i samfunnet. Dette kan medføre at de vil få problemer med å delta i samfunnslivet på lik linje med andre.

Tradisjonelt har ordet fattigdom blitt forbundet med sult, nød og hjemløshet, altså med situasjoner som er langt unna den virkelighet de fleste nordmenn befinner seg i. Det er bred enighet om at fattigdom er et relativt fenomen, og at fattigdom dreier seg om det å ha levekår/økonomi som er langt dårligere enn det som er vanlig i samfunnet. I de fleste diskusjoner om fattigdom tas det da også utgangspunkt i folks økonomiske situasjon, og inntekt er den klart mest utbredte fattigdomsindikatoren. Det er riktignok uenighet om hva slags inntektsmål man skal basere fattigdomsmålet på, hvor lav inntekten skal være, og hvor lenge den skal ha vært så lav, før fattigdom inntreffer. Den vanligste metoden er å fokusere på utilstrekkelig inntekt. Lite penger er kun en av mange dimensjoner ved fattigdom, men i praksis den mest sentrale.

Med fattigdom forstås at personen har så lav inntekt at de over lengre tid ikke får dekket grunnleggende velferdsbehov.

I Norge og resten av Europa er det vanlig å bruke OECDs eller EUs mål for fattigdom. OECD definerer fattigdomsgrensen ved 50 prosent av medianinntekt, mens EU har et mindre strengt mål på fattigdom og benytter 60 prosent av medianinntekt som mål på det de kaller «risk of poverty».

Sola har brukt EU sitt mål for fattigdomsgrense. Det betyr at dersom Sola hadde brukt OECDs mål, så ville antallet fattige i kommune vært høyere.

4.2. Hva vil det si å være fattig i Norge?

Å vokse opp i fattigdom i Norge innebærer færre valgmuligheter og som oftest en lavere levestandard enn det jevnaldrende har. Dette kan ha mange og negative konsekvenser, både

på kort og lang sikt. At noen barn lever i fattigdom i et land hvor de aller fleste har mer enn de kanskje trenger, kan gjøre fattigdom mer synlig og skambelagt.

Under har vi tatt utgangspunkt i data som er tilgjengelige i Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelser, nærmere bestemt boforhold, tilgang til sentrale forbruksartikler, sosialhjelpsmottak og i hvilken grad folk selv opplever sin økonomi som problematisk. Følgende definisjoner kan gi signaler på om et individ har et bestemt materielt problem eller ikke:

1. Dårlig bostandard: Problemgruppen er de som har minst tre av følgende fem problemer knyttet til bolig:
 - ikke bad/dusj inne i bolig
 - ikke WC inne i bolig
 - bor trangt
 - er plaget av støy i boligen
 - er plaget av forurensning eller lukt i boligen
2. Mangel på forbruksartikler. Problemgruppen er de som mangler minst en av de tre sentrale forbruksartiklene:
 - bil
 - fryser
 - vaskemaskin
3. Egenrapporterte økonomiske problemer: Problemgruppen er de som ofte har problemer med å klare løpende utgifter eller ikke økonomi til å klare en uforutsett utgift på 3000 kroner.
4. Sosialhjelpsmottak: Problemgruppen er de som bor i en husholdning der noen mottok sosialhjelp i løpet av året.

Husholdstype	Lavinntektsgrense 2014
Enslig	144.800
Enslig forsørger 1 barn	217.200
Par	246.200

Lavinntektsgrenser i kroner (årsinntekt) basert på ulike avstander til medianinntekt. Inntekt etter skatt, etter husholdningstype (kilde SSB 2014)

4.3. Fattigdom i Norge

I følge Statistisk sentralbyrå tilhørte 8.6 % av alle barn i Norge under 18 år en husholdning med vedvarende lavinntekt i treårsperioden 2011-2013. Dette utgjorde 84 300 barn – 6100 flere enn i perioden 2010-2012. Barn med innvandrerbakgrunn utgjør nå over halvparten av alle barn i økonomisk utsatte familier. Andre fakta som en bør være oppmerksom på når en skal vurdere gode tiltak mot denne økende fattigdommen:

- Fattigdom blant barnefamilier har økt i en periode hvor fattigdommen for øvrig har holdt seg forholdsvis stabil.
- Barnefattigdom rammer spesielt barn av foreldre med lav utdanning/foreldre uten fast jobb.
- Fattigdom går i arv fra foreldre til barn.
- Barn i fattige familier får tilgang til færre goder og muligheter enn andre jevnaldrende. Færre unge i fattige familier deltar i organiserte fritidsaktiviteter, og færre i denne gruppa er motiverte for skole og høyere utdanning.
- Det er en tydelig sammenheng mellom unges livskvalitet og familiens økonomiske ressurser. Ungdom i familier med dårlig råd merker seg negativt ut på alle helseindikatorer i Ungdatarapporten, både når det gjelder fysisk og psykisk helse. De er gjennomgående mindre tilfredse med venner, foreldre og lokalmiljøet (Meld. St. 26:96, 2014-15).

4.4. Fattigdom i Sola

Andelen fattige varierer mellom grupper. De største gruppene er enslige, enslige forsørgere, store barnefamilier og innvandrere.

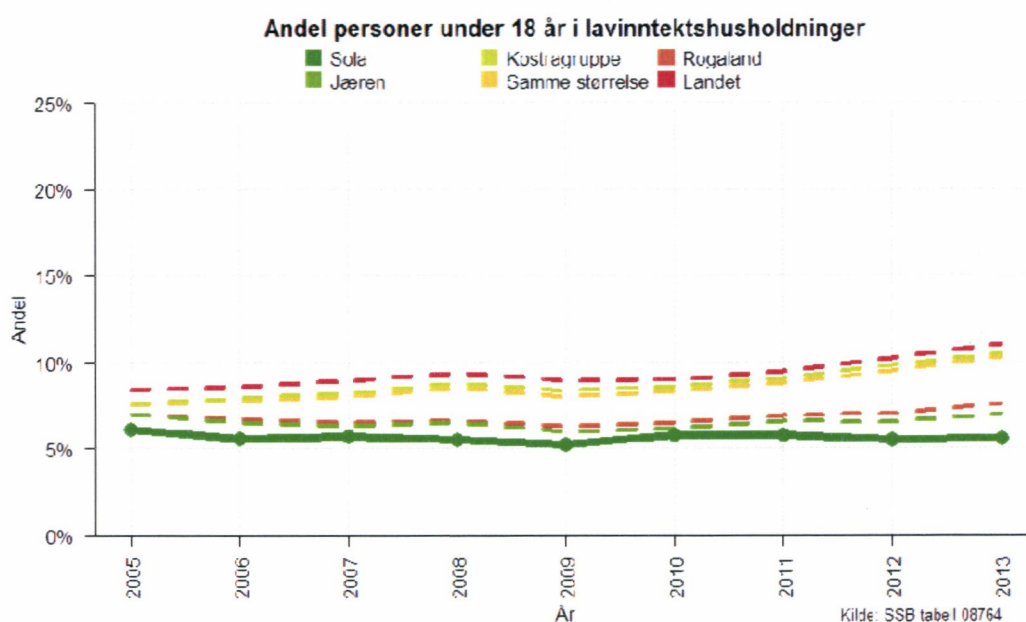
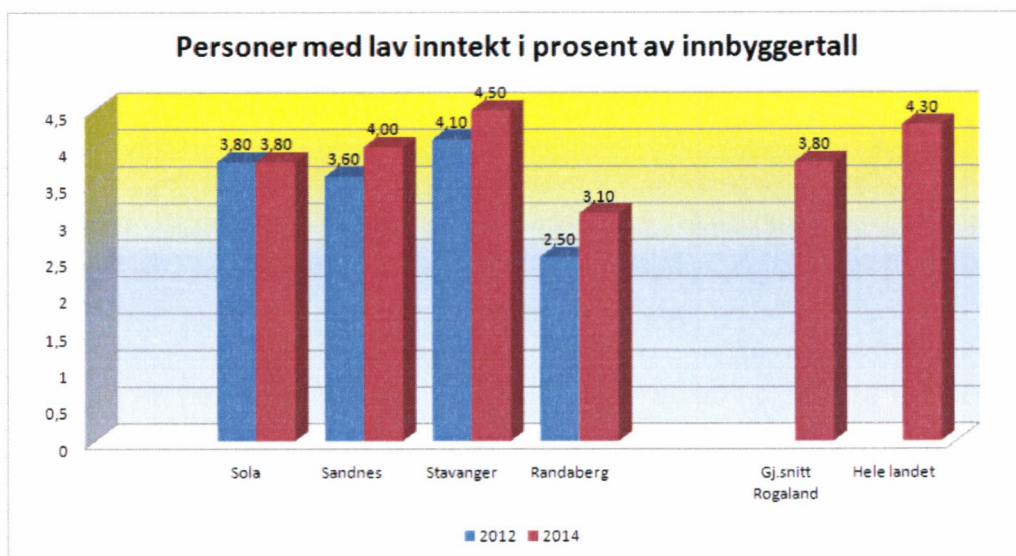
Dette ser vi også blant sosialhjelpsmottakerne i Sola. Blant de som er langtidsmottakere i 2015 er 66 % enslige, og 71 % har et opprinnelig hjemland som ikke er Norge. 31 % av langtidsmottakerne har forsørgeransvar for barn.

Tall innhentet fra Statistisk sentralbyrå viser at antallet personer med lav inntekt i prosent av innbyggertall ikke har hatt noen økning fra 2012-2014. Tallene fra Sola er likt gjennomsnittet for Rogaland, og ligger 0,5 % under gjennomsnittet for hele landet.

Sola kommune hadde per 31.12.14 tilsammen 972 innbyggere med så lav inntekt at de inngår i fattigdomsstatistikken (målt etter EUs mål for fattigdomsgrense).

Fellestrekk for de som inngår i statistikken er at de gjerne er enslige eller enslige forsørgere, og mange av disse har nedsatt helse. Mange har heller ikke fullført utdanning og mangler således formell kompetanse. Denne gruppen får det spesielt vanskelig i tider med stigende arbeidsledighet.

Det er en sterk sammenheng mellom liten eller manglende tilknytning til arbeidslivet og vedvarende lavinntektsproblemer. De fleste finner vi blant mottakere av offentlige stønader, særlig blant mottakere av sosialhjelp.

Tabellen viser andel personer under 18 år i lavinntektshusholdninger, Sola 2005-2013. Inntekt, økonomi og utdanning er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse, og forskning har vist at det er en sammenheng mellom inntektsnivå og helsetilstand. Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død. Vi er særlig oppmerksomme på barn under 18 år som lever i lavinntektshusholdninger fordi levekår i stor grad viser seg å gå i arv mellom generasjonene. Lavinntektshusholdninger er definert

som husholdninger med årlig inntekt etter skatt som er lavere enn 60 % av den nasjonale medianinntekten. Studenthusholdninger er utelatt.

NB: tallene er noe misvisende, da medianinntekten i Rogaland er høyere enn den nasjonale medianen. Det egentlige fattigdomsproblemet er derfor større enn tallene antyder. Merk også at denne figuren inkluderer nyere tall enn i FHI-profilen for 2015. Likevel ser vi at andelen barn under 18 år i lavinntektshusholdninger i Sola er lavere og mer stabil enn i landet, i kostragruppe 13 og i kommuner av samme størrelse forøvrig.

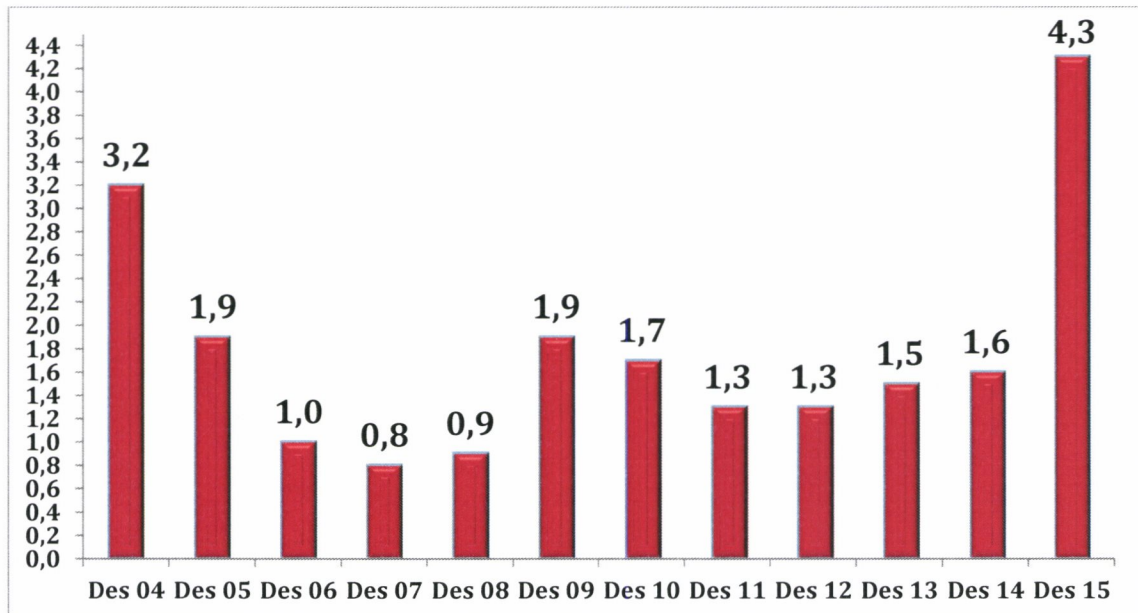
4.5. Utvikling av arbeidsledigheten i Rogaland og i Sola

Den økende arbeidsledigheten i Rogaland var i første halvdel av 2015 primært en utfordring for Stavanger-regionen (Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg).

Nå er de fleste økonomer enige om at også 2016 vil bli et år med nedbemanninger og fortsatt reduksjon i sysselsettingen.

På grunn av den ekstraordinært store konjunkturedgangen innen olje- og gassektoren det siste året, er det mer utfordrende enn tidligere å lage estimer for arbeidsmarkedet i tiden fremover. Prognosen må derfor leses i lys av dette.

NAV Rogaland forventer en fortsatt økning i arbeidsledigheten i 2016, men i mindre skala enn i 2015.

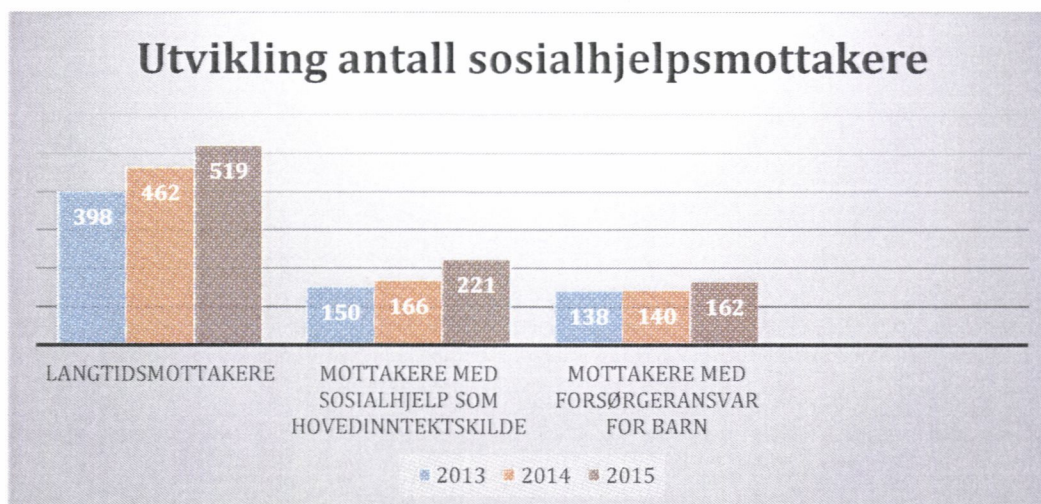
Som tabellen viser har vi ikke hatt så stor ledighet siden 2004. Det som kjennetegner de arbeidsledige nå er at det er svært mange med høy utdanning og med spisskompetanse. Vi ser at vi i Sola kommune har hatt en ekstra høy og rask stigning av arbeidsledige, der antall helt arbeidsledige i løpet av 12 måneder steg med nærmere 170 %.

Aldersgruppe	Antall helt ledige i desember 2015	Endring i antall fra desember 2014	Endring i % fra desember 2014
19 år og under	8	1	14 %
20-24 år	66	42	175 %
25-29 år	99	58	141 %
30-39 år	191	120	169 %
40-49 år	135	88	187 %
50-59 år	93	66	244 %
60 år og over	26	19	271 %
Totalt	618	394	176 %

Vi hadde altså en økning fra 224 helt arbeidsledige til, nå ved utgangen av 2015, hele 618 helt arbeidsledige arbeidstakere i Sola kommune. Det har vært en sterk økning i alle aldersgrupper. Det er imidlertid spesielt bekymringsfullt for enkelte utsatte grupper, som innbyggere med liten eller ingen fullført utdanning og innvandrere med dårlige norskkunnskaper. I tillegg er det bekymringsfullt for barnefamilier som er i en etableringsfase.

4.6. Utviklingen av antall sosialhjelpsmottakere i Sola

Det er vanskelig å peke på én enkel faktor som forårsaker økning i sosialhjelpsmottakere. Det er en sammensatt årsakssammenheng, der både boligmarked og den sterkt økende andel arbeidsledighet kan være en del av momenter som spiller inn. Sola kommune har over lengre tid hatt et høyt kostnadsnivå når det gjelder boligutgifter, noe som medfører at mange brukere har behov for supplerende sosialhjelp, eksempelvis ved siden av annen arbeidsinntekt eller -stønning, for å kunne dekke boligutgifter.

4.7. Økonomisk ulikhet

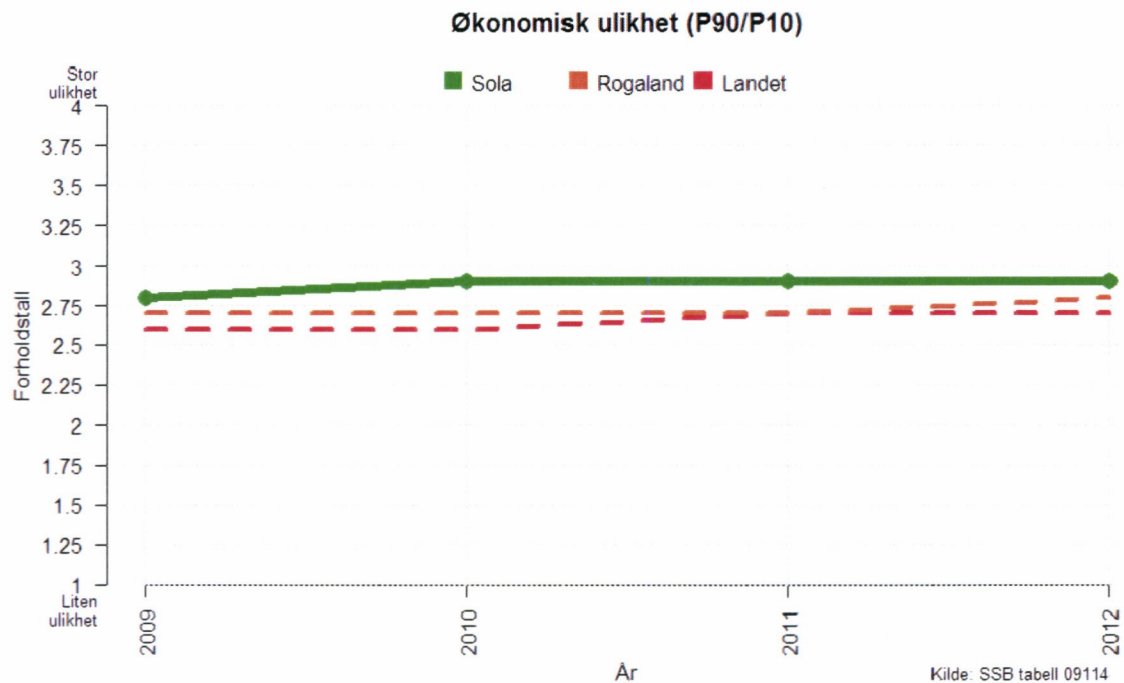
Likhet i fordelingen av økonomiske ressurser påvirker andre samfunnsmessige forhold positivt. Stor økonomisk ulikhet i et samfunn kan lede til økt kriminalitet, kulturelle forskjeller og politiske konflikter mellom ulike grupper i samfunnet.

Stor inntektsulikhet i en kommune kan være en pekepinn på at det også er store sosiale helseforskjeller i kommunen. De siste 30 årene har alle inntektsgrupper i landet fått bedre helse, men helsegevinsten har vært størst for personer med lang utdanning og høy inntekt. For eksempel har denne gruppen høyere forventet levealder enn personer med kortere utdanning og lavere inntekt. Særlig de siste ti årene har helseforskjellene økt, det gjelder både fysisk og psykisk helse, og både barn og voksne. Utjevning av sosiale helseforskjeller er en viktig målsetting i folkehelsearbeidet (Helsedirektoratet 2015).

En mulig måte å studere økonomiske ulikheter på, er å sortere alle inntekter i stigende rekkefølge, og sammenligne de høyeste med de laveste. Å se på ytterpunktene gir imidlertid

et lite representativt bilde, siden en enkeltperson med ekstremt høy (eller lav) inntekt vil kunne ha en stor effekt på resultatet. Vi ser derfor på forskjellen på inntektene som er plassert ti prosentpoeng fra bunnen og toppen. Høye tall her betyr stor ulikhet. Det er verdt å merke seg at denne beregningsmåten er lite følsom for endringer, så forskjeller her må tas alvorlig. Tallene er rundet til to desimaler av SSB.

5. Strategier/mål – Hva vil vi?

Det overordnede målet vil være å redusere antallet som lever i fattigdom i Sola. I arbeidet med å nå dette målet har en valgt å videreføre tre strategier fra forrige handlingsplan og i tillegg forslås en ny strategi, strategi 3. Øke gjennomføringen i videregående skole.

Mål/strategi 1: Tiltak for å få folk i arbeid

Tiltak for å få folk i arbeid slik at de kan forsørge seg selv er det viktigste tiltaket for å bekjempe fattigdom. Arbeidsmarkedspolitikken og tiltak for å bekjempe arbeidsledigheten er i hovedsak et statlig ansvar, og tiltak for å få folk i arbeid må således være hovedstrategien i en tiltaksplan mot fattigdom. NAV Sola står, og vil stå sentralt i denne strategien.

Mål/strategi 2: Sikring av rimelig inntekt

For å sikre at personer med svak eller manglende tilknytning til arbeidslivet har en rimelig inntekt, kan det være nødvendig å vurdere nye typer av tiltak.

Redusert betaling i SFO for lavinntektsfamilier, samt søskenmoderasjon, er foreslått som nye tiltak.

Mål/Strategi 3: Øke gjennomføringen i videregående skole

Frafall fra videregående skole er et omfattende problem i vestlige land. I Sola er andelen elever som ikke fullfører videregående skole på normert tid ca 27 %. Årsakene til frafall er mange og sammensatte. Utfordringen beskrives nærmere i andre kommunale planer og

rapporter, blant annet i Solas oversiktsrapport for folkehelse og kommunal planstrategi 2016-2019 (under utarbeidelse). Strategien er inkludert i fattigdomsplanen, ettersom barn som vokser opp i fattigdom, har økt risiko for å ikke fullføre videregående skole. I tillegg gir manglende gjennomføring av videregående skole risiko for fattigdom i voksen alder, da manglende utdanning kan gi vansker med tilknytning til arbeidslivet. Redusert frafall synes derfor å ha stort potensial til økt velferd.

Det er funnet klar årsakssammenheng mellom frafall og dårlige språkferdigheter, minoritetsbakgrunn, lav sosial status, tidligere fravær og lave karakterer (Markussen et.al, 2008). Frafall skyldes i høy grad også forhold som familiestruktur, helse og selvbilde. Foreldres yrkesaktivitet og gode, stabile boforhold har positiv effekt på barnas fullføringsevne, helse og muligheter. Den tidligste innsatsen bør følgelig rettes mot familier med lav inntekt fra barna er helt små, og hjelpen bør være helhetlig. For å øke den generelle andelen som gjennomfører videregående skole, er det likeledes nødvendig med en systematisk og tidlig innsats både innenfor og på tvers av tjenesteområder.

For grunnskolen i Sola blir det viktig med systematisk oppfølging av elever som presterer svakt på kartleggingsprøver og nasjonale prøver, samt å fortsette satsingen på inkluderende læringsmiljø. Dette har betydning for denne gruppas muligheter for å gjennomføre videregående skole. Saksforelegget Fokusområder i Solaskolen 2016-2019 beskriver nærmere status og videre satsingsområder.

Som beskrevet tidligere i planen, har en stor andel av fattige familier i Sola minoritetsspråklig bakgrunn. Denne gruppa barnefamilier er en særlig utsatt gruppe, hvor familiens bosituasjon, foreldres adgang til arbeidsmarkedet og tilstrekkelig adgang til språkopplæring for foreldre og barn er sentrale innsatsområder. Prioritering av tiltak som foreslås under denne strategien, avspeiler dette. Se punkt 6.3, strategi 3 tabell.

Mål/strategi 4: Sosial inkludering av barn og unge

Å leve i fattigdom over tid kan innebære å måtte avstå fra materielle goder, men kan også medføre manglende deltakelse i viktige sosiale og kulturelle fellesskap. Innsats for å forebygge fattigdom blant barn må derfor rettes inn både mot foreldre og barna. For barn og unge er deltakelse i og tilhørighet til familie, skole- fritidsmiljø forutsetninger for en god oppvekst.

Med små ressurser vil de fleste av oss prioritere det vi mener er viktigst. Innvandrerfamilier som kommer til Norge kjenner ikke nødvendigvis til betydningen av deltakelse i organiserte

fritidsaktiviteter, og vil derfor prioritere annerledes. For alle med økonomiske begrensninger er det viktig å få klargjort at deltakelse i fritidslivet mange ganger er nøkkelen til å få et godt liv. Det gir barn og unge sosial kompetanse og bidrar til utvikling av barns tenkning, trivsel og relasjonsbygging. Deltakelse i fritidslivet gir et nyttig nettverk når en søker utdanning og jobb, og er svært viktig for språkutviklingen. Opplevelsen av mestring på arenaer utenom skolen fører til økt selvtillit, trivsel og bedre resultater i skolen. Det er god forebygging å ha gode verktøy i inkluderingsarbeidet.

6. Tiltak

6.1. Oversikt over tiltak innunder ordinær drift

Strategi 1: Få flere folk i arbeid

Med den nåværende økte arbeidsledigheten, er det større fokus på veiledning og orientering i grupper, og det brukes i stor utstrekning innkalling til informasjonsmøter, CV-verksted og jobbsøkerkurs.

Nr.	Tiltak	Beskrivelse	Målgruppe
	Strategi 1		
1	Ungdomsgaranti for unge under 20 år	Unge under 20 år som er uten skoleplass eller arbeid, får tilbud om arbeidsrettede tiltak i samarbeid med den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten.	18-20 år.
2	Gruppearbeid og NAV som rekrutteringspartner	CV-verksted, Jobbsøkerkurs, Informasjonsmøter	Arbeidssøkere, sykmeldte, og sosialhjelpsmottakere.
		Ungdomsveiledere - med fokus på individuelt oppfølgingsarbeid for aldersgruppen	18-24 år
		Arbeidstreningsplasser i kommunale virksomheter og i privat næringsliv - Opprettelse og vedlikehold av avtaler og oppfølging av brukere som er i arbeidstrening. - egen kommunal stilling til dette arbeidet.	Hovedsakelig sosialhjelpsmottakere og flyktninger
		Kontoret har egen rekrutteringskontakt – med direkte kontakt arbeidsgivere - Direkte nr. til rekrutteringskontakt – for arbeidsgivere.	Arbeidsgivere og arbeidssøkere
		Økt samarbeid med lokale arbeidsgivere gjennom markedsføring – flere direktemeldte stillinger til vårt kontor	Arbeidssøkere
		Samarbeid på tvers med andre samarbeidspartnere i kommunen, spesielt i forhold til voksenopplæringen, lokale arbeidsgivere og oppfølgingstjenesten i fylket	Arbeidssøkere
3	Arbeidsrettet og økt kvalitet i oppfølgingsarbeidet		Alle sykmeldte og arbeidsledige

Strategi 2: Sikring av rimelig inntekt

Dette gjøres med fokus på individuell oppfølging og et særlig fokus på ungdom og barnefamilier.

Vi ser imidlertid at i løpet av de to siste årene har saker med utvidet gjeldsrådgivning økt fra ca 30 saker til godt over 60 saker per år. Vi må forvente en fortsatt sterk økning på dette området.

Nr.	Tiltak Strategi 2	Beskrivelse	Målgruppe
1	Sikre økonomisk trygghet gjennom bruk av statlige normerte satser for økonomisk sosialhjelp	Ta utgangspunkt i livsopphold satser etter vedtatte normer	Familier m/lav inntekt
		Kvalitetssikre saksbehandling av økonomisk sosialhjelp	Familier m/ lav inntekt
2	Sikre individuelle økonomiske behov	Tilleggsytelser (barnepass, tannbehandling, briller, skoleturer, transport etc.)	Familier m/ lav inntekt
		Tilpasse vurdering av boutgifter	Familier m/ lav inntekt
		Engangsstønad ved fødsel – beholde kr. 16.500 til utstyr til barnet (legges ikke til grunn som inntekt)	Familier m/ lav inntekt
3	Informere og gi råd/ veiledning for å øke inntekt og redusere gjeld	Økonomisk veiledning	Familier m/ lav inntekt
		Gjeldsrådgivning – kontoret har 50 % stilling til dette arbeidet	
		Husbankens bostøtteordning	
		Samordning av tjenester opp mot statlige tiltak	
4	Sikre økt sysselsetting ved bruk av Kvalifiseringsprogrammet	Trygd til forvaltning	Langtidsmottakere av øk. sosialhjelp
		Skreddersydde tiltak	
		Samordning m/statlige tiltak	
5	Økt delegasjon	Utvidet delegasjon for å benytte § 19 i sos. tj. loven til kr. 10.000,-	Vanskelige og akutte livssituasjoner

Strategi 4: Sosial inkludering av barn og unge

Opplevelseskortet for barn og unge ble etablert i 2015 og er videreført i budsjettet. Ordningen er et samarbeid mellom private aktører, NAV og virksomhet fritid. Virksomhet fritid gjør avtaler med brukersteder og produserer nødvendig materiell som kort og brosjyrer. NAV deler ut kortene ut fra sin kjennskap til de familiene som har bruk for kortet.

Nr.	Tiltak Strategi 4	Beskrivelse	Målgruppe
1	Inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter	Aktivitetstilskudd til barn og ungdom – Her har vært avsatt kr. 100.000,- til dette formålet og det er blitt søkt hovedsakelig gjennom fritidsordningen eller NAV og ordningen har vært administrert gjennom NAV. Sikre at barn og unge kan få tilgang til nødvendig utstyr for å kunne delta på ulike fritidsarrangementer	Familier med lav inntekt
2	Opplevelseskort		Familier med lav inntekt

6.2. Oversikt over tiltak som foreslås videreført fra sist handlingsplan

Tiltak 1: Fritids- og aktivitetstilskudd

I handlingsplanen ble det opprettet en ny tilskuddsordning, *Fritids- og aktivitetstilskudd*, der enkeltpersoner og familier kan søke NAV om økonomisk bistand til kontingenter, utstyr, organiserte skole- og feriereiser, turneringer og leirer. Frivillige organisasjoner kan søke til Fritid om refusjon av manglende innbetaling av egenandeler. Tilskuddsordningen har fått gode evalueringer og har vært mye brukt. En forventer flere søknader etter hvert som tilskuddsordningen blir enda bedre kjent, og ber om styrking av denne tilskuddsordningen og at den økes med kr. 100.000.pr.år.

6.3. Oversikt over forslag til nye tiltak

Strategi 2: Sikring av rimelig inntekt

Tiltak 6: Innføre redusert foreldrebetaling i SFO for familier med lav inntekt.

Tiltak 7: Søskenmoderasjon i SFO.

Strategi 2: Sikring av rimelig inntekt

Tiltak	Målgruppe	Ansvar	Evaluering	Kostnad
Redusert betaling i SFO	Familier med samlet lønns- og kapitalinntekt under 473.000	Skolesjef	Høst 2018	250.000 – 1.000.000
Søskenmoderasjon i SFO: 30 % for 2. barn 50 % for 3. barn	Familier med samlet lønns- og kapitalinntekt under 473.000	Skolesjef	Høst 2018	500.000 – 600.000

Strategi 3: Øke gjennomføringen i videregående skole

Tiltak 1: Styrke språkopplæringen for 1. klassinger med minoritetsspråklig bakgrunn.

Tiltak 3: Det er behov for å utvide tilbudet i innføringsgruppa fra 4 til 5 dager for elever med minoritetsspråklig bakgrunn i perioden de er elever ved innføringsgruppa. Dette vil kunne gi elevene et bedre faglig og sosialt grunnlag når de skal på skolen i deres nærmiljø.

Tiltak 4: Det søkes et årlig beløp til lønnsmidler til ungdom under 18 som er under oppfølging av ungdomsteamet og som trenger jobberfaring med deltidsjobb. Tiltaket dreier seg om ungdom som sliter på skole og fritid og har en negativ utvikling i form av risiko for rusbruk, kriminalitet eller risiko for å falle ut av et skoleløp. Ungdomsteamet ser at disse ungdommene ofte ønsker en jobb. Det er ofte mulighet for å få en liten deltidsjobb, men arbeidsgiver har ikke lønnsmidler til målgruppa. Ønsket er å få en sum til disposisjon som kan brukes til kommunal avlønning av ungdommer som får jobberfaring under oppfølging.

Teamet har gjort seg en positiv erfaring med å prøve ut tiltaket mot en gutt som fikk snudd utviklingen sin ved hjelp av tiltaket, og samtidig påvirket kameratene i en positiv retning. Ungdomsteamet har i etterkant hatt flere forespørsler om samme tiltak fra gutter i samme målgruppe, og økte midler må vurderes i forbindelse med handlings- og økonomiplanen.

Tiltak 5: Gratis SFO-plass for 1. klassinger med et annet morsmål enn norsk. Dette for å gi uformell språktrening og bidra til sosial inkludering for en målgruppe hvor en del ellers ikke vil ha økonomisk mulighet for å prioritere SFO-plass.

Strategi 3: Øke gjennomføringen i videregående skole

Tiltak	Målgruppe	Ansvar	Evaluerings	Kostnad
Styrke språkopplæringen i 1. klasse til 5 timer per uke	Førsteklassinger med språklig minoritetsbakgrunn	Skolesjef	Høst 2018	1.100.000
Utvide tilbudet i innføringsgruppa fra 4 til 5 dager	Elever med minoritetsspråklig bakgrunn 2.-7. klasse	Skolesjef	Høst 2018	400.000
Lønnsmidler til ungdom under 18 i oppfølging som trenger jobberfaring med deltidsjobb	Ungdom som sliter med skole og fritid	Ungdomsteamet	Årlig	50.000
Gratis SFO-plass for 1. klassinger med minoritets-språklig bakgrunn	1. klassinger med et annet morsmål enn norsk	Skolesjef	Høst 2018	2.000.000

Strategi 4: Sosial inkludering av barn og unge

Tiltak 1: Fritids- og aktivitetstilskudd – økning av beløpet fra kr. 100.000 til kr. 200.000

Tiltak 2: «Jeg kan delta» -aktivitetsmidler – kr. 160.000

Sola kommune har i 2 år hatt et prosjekt – *Jeg kan delta* – som har benyttet Fritid med Bistand (FmB) for å inkludere barn og unge fra flyktninge- og innvandremiljøet i fritidsorganisasjoner. Prosjektet har vært økonomisk støttet av BUFDIR og vært svært vellykket. Stilling som fritidsveileder FmB ble fast opprettet i HØP 2016 – 2020. For å lykkes

med denne metoden er det helt avgjørende at det er aktivitetsmidler (kontingenter og utstyr) til rådighet. Metoden regner gjennomsnittlig kr 8.000 pr deltaker, og målet er å arbeide med 20 deltakere per år.

Strategi 4: Sosial inkludering av barn og unge

Tiltak	Målgruppe	Ansvar	Evaluering	Kostnad	Oppstart
Fritids- og aktivitetstilskudd	Barn og unge	Virksomhet Fritid/NAV		100.000	Er i gang, må utvikles
Opplevelseskortet	Barn og unge	Virksomhet Fritid			Er på budsjettet
"Jeg kan delta" aktivitetsmidler	Barn og unge	Virksomhet Fritid		160.000 (20 barn x kr. 8.000)	Fra 2017

Oversikt over forslag til nye tiltak. Tiltakene presenteres i prioritert rekkefølge med estimerte kostnader på de enkelte tiltakene. Tiltakene vil bli vurdert i det videre arbeidet med Handlings- og økonomiplan for 2017–2018–2019–2020:

Nr.	Tiltak	Målgruppe	Ansvar	Kostnad
1	Styrke språkopplæringen i 1. klasse til 5 timer per uke	Førsteklassinger med språklig minoritetsbakgrunn	Skolesjef	1.100.000
2	Utvide tilbudet i innføringsgruppa fra 4 til 5 dager	Elever med minoritetsspråklig bakgrunn 2.-7. klasse	Skolesjef	400.000
3	Fritids- og aktivitetstilskudd	Barn og unge	Virksomhet Fritid/NAV	100.000
4	«Jeg kan delta» aktivitetsmidler	Barn og unge	Virksomhet Fritid	160.000 (20 barn x kr 8.000)
5	Redusert betaling i SFO	Familier med samlet lønns- og kapitalinntekt under 473.000	Skolesjef	250.000 – 1.000.000
6	Søskenmoderasjon i SFO. 30 % for 2. barn 50 % for 3. barn	Familier med samlet lønns- og kapitalinntekt under 473.000	Skolesjef	500.000 – 600.000
7	Gratis SFO-plass for 1. klassinger med minoritetsspråklig bakgrunn	1. klassinger med et annet morsmål enn norsk	Skolesjef	2.000.000

Vedlegg

Vedlegg 1

Prosjektorganisasjon:

Styrings-/referansegruppe:

Kommunalsjef Wendy Karin Finnerud

Kommunalsjef Rune Moen

Prosjektgruppen, faste medlemmer:

Leder NAV- Sola Marit Ladsten

Rådgiver Kari Helene Rosenlund, fritid

Rådgiver folkehelse Britt Marit Haga, fagstab levekår

Psykolog Bodil Handeland, fagstab oppvekst

Prosjektleder:

Spesialrådgiver Egil Larsen

Kilder

Kilder

- *St.meld. nr. 20 (2006-2007) — "Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller" presenteres som elementer i regjeringens helhetlige politikk for sosial utjevning, inkludering og fattigdomsbekjempelse.*
- *Handlingsplan mot fattigdom*
- *Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen og mål for inkludering.*
- *NOU 2011:15. Rom for alle*
- *Barn som lever i fattigdom. Regjeringens strategi (2015-2017)*
- *(Sosial ulikhet i helse: En norsk kunnskapsoversikt (Dahl m.fl.))*
- *Meld. St. 26 Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og enkelthet (2014-2015)*